

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

תולדות העולם העתיק

קורס מתוקשב

שנה"ל תשע"ח - קמפוס רחובות

שם המרצה: ד"ר יוסי ברוכי

התמחות: היסטוריה

היקף הקורס: 1 ש"ש - מתוקשב

מטרת הקורס:

1. הכרת תרבויות המזרח הקדום בתקופת המקרא, החל מן האלף השלישי לפסה"נ ועד הכיבוש ההלניסטי.
2. הכרת האירועים ההיסטוריים המרכזיים שהתרחשו במהלך תקופה זו ברחבי המזרח הקדום.

יחידות הלימוד:

1. האלף השלישי לפסה"נ: שומר, אכד, אבלה ומצרים הקדומה
2. האלף השני לפסה"נ: הממלכות האמוריות במסופוטמיה (איסין, לרסה, מארלי), ממלכות בבל (התיכונה), החורים (מיתני) והחיתים, מצרים (התיכונה, החיקסוס, החדשה), אוגרית, העולם האגאי (התרבות המינואית והמיקנית), פלישות גויי הים, הארמים והישראלים.
3. האלף הראשון לפסה"נ: הפיניקים, הממלכות הארמיות, אשור החדשה ובבל החדשה, מצרים המאוחרת, יוון הארכאית והקלאסית, מדי ופרס, הכיבוש ההלניסטי.

חובות התלמידים:

- א. קריאת התומר הנדרש וביצוע המטלות הנדרשות (50%).
- ב. ביצוע מבחן מסכם בסוף הקורס (50%).

ביבליוגרפיה:

האלף השלישי:

קריאת חובה:

1. ת"א למבאדין, "מצרים", אנציקלופדיה מקראית, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור

248-253.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ר אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

2. ח' תדמור, "מסופוטמיה", **אנציקלופדיה מקראית**, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 74-65.

קריאת רשות:

- Archi, *Ebla and Its Archives: Texts, History, and Society*, Boston/Berlin: De Gruyter, 2015.

האלף השני:

קריאת חובה:

1. י' אהרוני, **אטלס כרטא לתקופת המקרא** (מהדורה שלישית מעודכנת וערוכה מחדש ע"י א' רייני), ירושלים תשנ"ה, עמ' 26-39; 49.
2. א' בר-נביא, **האטלס ההיסטורי: תולדות העולם משחר ההיסטוריה ועד ימינו**, תל אביב: ידיעות אחרונות, תשמ"ט, עמ' 20-21.
3. ת"א למבאדין, "מצרים", **אנציקלופדיה מקראית**, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 258-253.
4. מ"ד קאסוטו, "אגרת (אוגרית)", **אנציקלופדיה מקראית**, א, ירושלים: מוסד ביאליק, תש"י, טור 89-79.
5. ח' תדמור, "מסופוטמיה", **אנציקלופדיה מקראית**, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 87-74.

קריאת רשות:

- י' אהרוני, **ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית** (מהדורה מתוקנת בעריכת י' אפעל), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ח, עמ' 113-152; 220-213.
- נ' וגי דרשן, **המיתולוגיה הכנענית**, תל אביב: מפה, תשס"ט.
- א' זינגר, **החתים ותרבותם**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ט.
- צ' כוכבי-רייני, **למלך אדוני: מכתבי אל-עמרנה**, ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ה, עמ' 1-12.
- מ' ענבר, **נבואות, בריתות ושבטים בתעודות מארי בתקופת המלכים האמוריים** (מסוף מאה י"ט לפסה"נ ועד 1760 לפסה"נ), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ז.
- Taggar-Cohen, "The Kingdom of the Hittites: the least known empire of the second millennium B.C.E", *Hebrew Studies*, 52 (2011), pp. 379-396.

האלף הראשון:

קריאת חובה:

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

1. " אהרוני, אטלס כרטא לתקופת המקרא (מהדורה שלישית מעודכנת וערוכה מחדש ע"י א' ריינז), ירושלים: כרטא, תשנ"ה, עמ' 93-107.
2. א' בר-נביא, האטלס ההיסטורי: תולדות העולם משחר ההיסטוריה ועד ימינו, תל אביב: ידיעות אחרונות, תשמ"ט, עמ' 42-49.
3. ת"א למבאדין, "מצרים", אנציקלופדיה מקראית, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 258-260.
4. א' רבן, "פניקים בחוף הצפוני של ארץ-ישראל בתקופת המקרא", בתוך: א' רבן ור"ר שטיגליץ, פניקים בחוף הצפוני של ארץ-ישראל בתקופת המקרא, חיפה: מוזיאון ראובן ועידית הכט - אוניברסיטת חיפה, תשנ"ג, עמ' 5-34.
5. א' ריינז, "נציבות עבר הנהר", בתוך: ח' תדמור (עורך), שיבת ציון - ימי שלטון פרס (ההיסטוריה של עם ישראל), ירושלים תשמ"ג, עמ' 105-116.
6. ח' תדמור, "מסופוטמיה", אנציקלופדיה מקראית, ה, ירושלים: מוסד ביאליק, תשכ"ח, טור 88-110.
7. ח' תדמור, "עליית כורש והרקע ההיסטורי להכרזתו", בתוך: ח' תדמור, אשור, בבל ויהודה: מחקרים בתולדות המזרח הקדום (בעריכת מ' כוגן), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ו, עמ' 283-303.

קריאת רשות:

- מ' אבי-יונה, אטלס כרטא לתקופת בית שני, המשנה והתלמוד, ירושלים: כרטא, תשל"ד, עמ' 8-15.
- " אהרוני, ארץ ישראל בתקופת המקרא: גיאוגרפיה היסטורית (מהדורה מתוקנת בעריכת י' אפעל), ירושלים: יד בן-צבי, תשמ"ח, עמ' 313-322.
- " ידין, תורת המלחמה בארצות המקרא לאור הממצאים הארכיאולוגיים, רמת-גן, תשכ"ג, עמ' 322-406.
- ח' תדמור, "הגמוניה עולמית: התפשטות גבולות ממלכת אשור", בתוך: ח' תדמור, אשור, בבל ויהודה: מחקרים בתולדות המזרח הקדום (בעריכת מ' כוגן), ירושלים: מוסד ביאליק, תשס"ו, עמ' 77-91.
- D. S. Vanderhooft, "Babylonian strategies of imperial control in the West: royal practice and rhetoric", in O. Lipschits and J. Blenkinsopp, *Judah and the Judeans in the Neo-Babylonian Period*, Winona Lake, IN: Eisenbrauns, 2003, pp. 235-262.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il